

ELŐSZÓ

Jane Hainingtől távol állt a hősi szerep, csak tette a dolgát legjobb meggyőződése, vallásának parancsa és embersége által felvértezve. Menedék volt, biztonság, szigor és szeretet, maga a vigasz – egy vészterhes korban. Amíg lehetett.

A leányinternátus zsidó bentlakói és hozzá forduló üldözöttek a végsőkéig számíthattak védelemre. Akkor is, amikor már nem állhatott mögötte az el-lenséges hadviselő fellé vált szülőhazája, a Brit birodalom tekintélye, sem skót egyháza befolyása. Sem pedig az ekkorra általános hiánycikké vált józan emberi könyörület.

A Jane Haining életét és tevékenységét feldolgozó Szeretettel, Jane című dokumentumfilmet és riportokat tartalmazó dvd-t egészíti ki ez a dokumentum összeállítás. Fontosnak láttuk, hogy a különböző helyeken fellelt forrásanyagok időrendi sorrendbe szerkesztve együtt szerepeljenek.

Az összeállítás különlegessége, hogy a skót polgári iskola egykori igazgatónőjének, Prém Margitnak a hagyatékából nemrég előkerült levelek itt kerülnek először közlésre.

Együtt a kétfajta kiadványt oktatási célú felhasználásra ajánljuk.

A BUDAPESTI REF. EGYHÁZ
SKÓT ELEMI ÉS POLGÁRI LEÁNYISKOLÁJÁNAK
(VI., VÖRÖSMARTY-UTCA 49—51.)

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1932.—33. ÉVRŐL

ÉS

JELENTÉSE

A LEÁNYNEVELŐ INTÉZETRŐL.

KIADTA:
CALDER JÁNOS
SKÓT REF. LELKÉSZ

BUDAPEST
FÉBÉ EV. DIAKONISSZA ANYAHÁZI NYOMDA
1933.

I. Általános rész.

1. Felügyelet.

1. *A budapesti ref. egyházmegye:* Szabó Imre esperes.
2. *M. kir. tanfelügyelőség:* Dr. Nagy Zsigmond, min. tan. Budapest Székesfőváros kir. tanfelügyelője.
3. *A Bpest kerületi polg. iskolák kir. főigazgatója:* dr. Gyulai Ágost.
4. *Felügyelő lelkész:* Calder János ref. lelkész.
5. *Igazgatótanács és Iskolaszék:* Elnök: dr. Ravasz László püspök. — Tagok: dr. Benedek Zsolt konventi tanácsos, Calder János, skót ref. lelkész, Forgács Gyula ref. lelkész, dr. Nagy Sándor ref. lelkész, dr. Neményi Imre ny. államtitkár, Bilkei Pap István theol. tanár, Prém Margit polg. isk. igazgatónő, Rázga Olga polg. isk. tanárnő, Roda Edith el. isk. igazgató, Szabó Imre ref. esperes.

2. A tantestület és működési köre.

A) Az elemi iskola tantestülete és munkabeosztása.

1. *Roda Edith* igazgató, a IV. osztály vezetője.
2. *Hámos Gizella*, az I. osztály vezetője.
3. *Bánjalvi Ibolya*, a II. osztály vezetője, tantestületi jegyző.
4. *Fél Ella*, a III. osztály vezetője, az ifjúsági könyvtár őre.
5. *Moldvay Sarolta*, óraadó, tanított a III. és IV. osztályban, az énekkar vezetője.
6. *Popperné Kövári Mária*, izr. hitoktató.
7. *Czeglédy Sándor*, ref. hitoktató-lelkész.
8. *A német tanfolyam vezetője:* Roda Edith igazgató, németnyelvű tanításra képesítve.
9. *A tornatanfolyam vezetője:* Moldvay Sarolta, okl. tanítónő.
10. *Petróczy Józsefné*,
11. *Dr. Martinovich Gézáné*, a zongoratanfolyam vezetői.
12. *Dr. Singer Gusztáv* iskolaorvos.

B) A polgári iskola és a kereskedelmi szaktanfolyam tantestülete és munkabeosztása az 1932.—33. isk. évben.

Sorszám	A tanár neve, állása, képesítése	Milyen tárgyat tanít	Melyik osztályban, heti hány órában						Heti órák összege	Jegyzet
			I.	II a)	II b)	III.	IV.	Ker. tanf.		
1	Prém Margit polg. iskola és a keresk. tanf. igazgatója, nyelv-, tört.-tud. szakcsoport, német, torna	német angol földrajz	—	—	—	3	—	2	9	A tanári könyvtár óre.
2	Bokor Róza ideiglenes megbízott tanár; rajz, kézimunka	rajz kézimunka ének háztartástan	2	2	2	2	2	2	23	A rajz és kézimunka szertár óre. Tantestületi jegyző
3	Dr. Dedinszky Gizella rendes; polg. isk. tanár, nyelv-, tört.-tud. szakcsoport, ének	bibliatört. magyar földrajz ének szépirás	—	—	5	—	—	2	22	A II. b. oszt. főnöke Az énekkar vezetője.
4	Hock Margit rendes; középiskolai tanár, math.-fizika	bibliatört. számítan fizika egészségtan könyvtár szépirás	—	—	—	—	—	3	21	A ker. tanfolyam főnöke. A fizikai szertár óre.
5	Horváth Emma rendes; polg. isk. tanár, nyelv- és tört.-tud. szakcs., torna	bibliatört. magyar földrajz torna	5	4	—	—	—	—	21	Az I. oszt. főnöke A tornaszerek óre A svéd torna tanf. vezetője
6	Rázga Olga rendes; polg. isk. tanár, nyelv- és tört.-tud. szakcs., torna	bibliatört. magyar földrajz történet term.-rajz torna	—	—	—	5	—	—	21	A III. oszt. főnöke. Az ifjúsági könyvtár óre
7	Schuber Ilona rendes; középisk. tanár, történet, földrajz	bibliatört. német történet term.-rajz ker. levelezés ker. ismeretek szépirás	—	—	—	—	4	—	21	A IV. oszt. főnöke. A természetrajzi és földrajzi szertár óre.
8	Szemere Noémi ideiglenes megbízott keresk. isk. tanár; gép-, gyors-, szépirás	ker. földrajz gépírás gyorsírás szépirás	—	—	—	—	—	2	13	

Sorszám	A tanár neve, állása, képesítése	Milyen tárgyat tanít	Melyik osztályban, heti hány órában					Heti órák összege	Jegyzet
			I.	II a)	II b)	III.	IV.		
9	Victor Zsófia megbízott; köz.-isk. tanár, math.-fizika	bibliatört. német számтан fizika	— — —	5 3 3	— — —	— 2 3	— 3 —	22	A II.a. oszt. főnöke, A mértni és vegyláni szerek öre. Cserkész- csapat vezető. *Az első félévben
10	Czeplédy Sándor* ref. s. lelkész, hitoktató								
11	Forgács Gyula** ref. lelkész, intézeti lelkész								**A második félévben.
12	Klein Margit izr. vallástanár								
13	Dr. Martinovics Gézáné okl. zongoratanár								
14	Petróczy Józsefné okl. zongoratanár								
15	Dr. Singer Gusztáv iskolaorvos								

II. Elemi iskola.

1. Az 1932/33. iskolaév története.

Az elmúlt iskolai évben több nevezetes esemény történt. Amint azt már tavalyi jelentésünkben megemlítettük, Dr. Beveridge Vilmos lelkész nyugalomba vonult és visszatért hazájába. Helyébe a fenntartó testület Calder János lelkészt bízta meg a vezetéssel. Iskolánk sokat nyert vele, mert igen nagy gondot fordít a higiéniára és a tisztaságra, ami az iskolára nézve igen fontos. Másik nevezetes esemény volt a skót egyház moderátorának (főpüspökének), látogatása. Iskolánkra nézve ez igen nagy megtiszteltetés. Nagyon megszerette a magyar gyermekeket és hogy emlékezetessé tegye látogatását 40 P ösztöndíjat hagyott itt, azzal a meghagyással, hogy azt az évszázó ünnepély alkalmával az arra érdemes tanulók között osszuk ki. Fontos esemény az iskola életében Forgács Gyula magyar lelkész beiktatása is. Örömmel üdvözljük őt a Misszió testületében, mint régi jó barátot. Meg kell emlékeznünk az iskola jótékony célú ünnepélyeiről is. A műsoros előadás olyan nagy sikerrel járt, hogy két előadást kellett tartanunk, s mindkét alkalommal teljesen megtelt a diszterem. A tiszta jövedelem 547 P volt. Ebből 350 P-t különböző emberbaráti intézmény segélyezésére fordítottunk, a többi pedig az év végén kiosztandó jutalomkönyvek, továbbá szegény tanulók ingyenkönyvvél való ellátására használtuk fel. Felhasználjuk ezt az alkalmat, hogy a kedves szülőknek és hozzátartozóknak köszönetet mondjunk önfeláldozó fáradságukért.

Az iskolai évet szept. 9-én nyitottuk meg ünnepélyesen. Dr. Macdonald Webster a kontinentális bizottság itt időző titkára és Calder János vezető lelkész szólaltak fel és buzdították a gyermekeket a lelkiismeretes munkára.

A folyó évről szóló pótbeiratásokat szept. 6. és 7-én tartottuk, ugyanekkor tartottuk meg a pótvizsgákat is.

A rendes tanítás szept. 12-én kezdődött.

Beiratkozott összesen 192 rendes és 8 magántanuló. Évközben költözködés miatt más iskolába iratkozott 19 tanuló. Így az iskolaév végéig 181 volt növendékeinknek száma.

A gyermekek egészségi állapota kielégítőnek mondható. Járványos betegség csak szórványos esetekben fordult elő. Az influenzán keresztül ment a tanulóserег legnagyobb része, be is kellett zárni az iskolát két hétre. Szerencsére a betegség lefolyása a legtöbb esetben könnyű volt.

Az évrő vizsgákat a következő sorrendben tartottuk meg:

Június	13-án 4–5-ig ref. hittanvizsga,
„	13-án 3–5-ig izr. hittanvizsga,
„	16-án az I. és II. oszt. vizsgája,
„	19-én a III. és IV. oszt. vizsgája,
„	23-án az <i>évrő ünnepe</i> ly.

Az iskola munkája.

A *tananyagbeosztás* teljesen megfelelt a Vall. és Közoktatásügyi Miniszter Ur által elrendelt követelményeknek.

A *tanítási anyagot* minden egyes osztály a tantervnek teljesen megfeleelve pontosan elvégezte.

Rendkívüli tárgyak. Mint rendkívüli tantárgy német nyelv és ritmikus torna tanított heti 2 órán. Az előbbinek Róda Edith igazgató, az utóbbinak Moldvay Sarolta okl. tanítónő volt a vezetője.

Használt tankönyvek. Az összes osztályokban a fővárosi iskolákban előirt könyveket használtuk. A német nyelv tanítására a II. és III. osztályban Szirmai: Német nyelvképző iskola, a IV. osztályban László Antal: Német nyelv című könyveket használtuk.

Tanórarend. Az órarendet Budapest Székesfőváros Tanfelügyelője, valamint egyházi hatóságunk: Budapest egyházmegye esperese felülvizsgálta és jóváhagyta.

Szemléltető eszközök. Az elemi iskola rendelkezésére állnak a vele kapcsolatban lévő polgári iskola jól felszerelt növény- és állattani szertárai. Ezekre különösen a Beszéd-értelem gyakorlatok és a Természettrajz keretében van szükségünk. A szemléltetés szolgálatában áll továbbá még számos földrajzi és néprajzi és történelmi vonatkozású szemléltető kép és eszköz.

Könyvtárak. Tanári könyvtár értéke 3.957 P. Kezelője Prém Margit polg. isk. igazgató. Folyóirataink: Néptanítók Lapja, Református Figyelő, Tündérujjak, Természettudományi Közöny, Uj Idők, Erdélyi Helikon. Az ifjúsági könyvtár kezelője: Fél Ella. Értéke 1.410 P. Könyvbeszerzésre és kötésre ez évben 20 P fordított.

Iskolai ünnepek. Ez év folyamán a következő ünnepeket rendeztük. 1. Megnyitó ünnep szeptember 9-én. Ünnepi beszédet tartotta Dr. Macdonald Webster. 2. Okt. 6-án. A vértanúk emlékére, beszédet mondott Moldvay Sarolta tanítónő. 3. Re-

formáció ünnepély, okt. 31-én. Beszédet mondott: Czeglédy Sándor lelkész. 4. Megemlékezés gróf Klebelsberg Kunóról, nov. 19-én. 6. Karácsonyi ünnepély dec. 19. és 20-án. Ez alkalomra szegények között való kiosztásra a tanulók a következőket gyűjtötték:

29 P 61 f készpénz, télruha 45 drb, nyáriruha 10 drb, cipő 15 pár, hócipő 5 pár, papucs 3 pár, kötény 23 drb, nadrág 25 drb, kombiné 4 drb, ingnadrág 11 drb, hálóing 6 drb, ing 3 drb, harisnya 31 pár, sapka 11 drb, kabát 4 drb, sál 2 drb, felnőtttruha 6 drb, keztü 3 pár, babaholmi 6 drb, játékok és sok élelmiszer. 7. Megemlékezés gróf Apponyi Albertről, febr. 14-én. 8. Márc. 15. Szabadság ünnep. Ünnepi beszédet mondott: Roda Edith igazgató. 9. Madarak és fák napja. Kirándulás a Margitszigetre, máj. 26. 10. Anyák napja. Hajókirándulás a Zsófia szalongozósön az anyák részvételével, máj. 31. 11. Hősök napja. Minden gyermek egy szál virágot tett le a Hősök emlékkövére. Jún. 9-én. 12. Évzáró ünnepély, jún. 23-án.

Az iskola hazafias nevelése. A hazafiás nevelés ügyét a felsorolt ünnepeken kívül minden lehető más módon is szolgáltuk. Erre a célra felhasználtuk a tanítás minden tárgyát, különös gondot fordítva az irredenta gondolat fejlesztésére már a legalsó fokon, a lehető legszengébb korban.

Vallásos nevelés. A tanítás mindig imával és vallásos énekkel kezdődött és végződött. Minden reggel bibliai oktatásban részesülnek növendékeink, hogy vallásos érzéseiket, Isten iránti tiszteletüket és szeretetüket kimélyítsük. A vasárnapi iskola ugyanezt a célt szolgálja.

Testnevelés. Növendékeink testedzésére a legnagyobb gondot fordítottuk. Jól berendezett és felszerelt tornatermünk e célra kiválóan alkalmas. A tantestület tagjai a legnagyobb lelkesedéssel és odaadással oldották meg a rájuk bízott feladatokat. A tornaszakfelügyelő legnagyobb meglepődését fejezte ki látogatása alkalmával.

Iskolai séták és kirándulások: I. osztály: 1. Séta a Városligetben. 2. Hajókirándulás. 3. Állatkert. 4. Andrassy-út. II. osztály: 1. Kossuth Lajos és Szabadság-tér. 2. Városliget. 3. Hajókirándulás. 4. Állatkert. III. osztály: 1. Séta a Halászbástyán. 2. Margitsziget. 3. Sétahajózás a Dunán. 4. Városliget. Megemlékezés a hősekről. IV. osztály: 1. Séta a Halászbástyán. 2. Margitsziget. (Madarak és fák napja.) 3. Sétahajózás a Dunán (Anyák napja). 4. Városliget. Megemlékezés a hősekről.

Hivatalos iskolalátogatások. Az elmúlt évben meglátogatta az iskolát Dr. Mackintosh Hughes egyetemi professzor, a skót Egyház moderátora, Dr. Macdonald Webster a kontinentális bizottság titkára, Calder János vezető lelkész, Dr. Zelenka Frigyes kir. tanácsos, kir. tanfelügyelő, báró Proff Kocsárdné.

tornaszakfelügyelő, Tirpák Sándor rajzszakfelügyelő, igazgató. Zelenka tanácsos ur tanári értekezlet keretében nyilvánította ki megelégedését a tapasztaltak felett és buzdította a tantestület tagjait a további lelkes munkára.

A tantestület munkája.

Változás a tantestület körében. Az 1932—33. tanévben a tantestület munkamegosztása ugyanaz volt, mint az elmúlt évben. Változás csupán annyiban állott elő, hogy a református növendékeket Czeglédy Sándor hitoktató lelkész oktatta a valásra. Rövid működése alatt máris megnyerte úgy kartársai mint a gyermekek és szülők szeretetét. Örömmel üdvözöljük őt tantestületünk körében.

A tantestület köztevékenysége. Iskolánknak mind a négy osztályában bevezettük az állóírást. Eleinte kissé nehezen ment, a felső osztályokban, hol a gyermekek és a tanítók már megszokták a dült írást, de az összes osztályokban év végére olyan kitűnő eredményt értek el, hogy a tanfelügyelő külön megdicsérte a szép írást. Az elmúlt tanévben vezette be Moldvay Sarolta tanítónő a ritmikus tornagyakorlatokat, mint külön tantárgyat. Mint mindenütt itt is meg kellett küzdeni a kezdet nehézségeivel. A tantestület valamennyi tagja részt vett a Misszióval kapcsolatos jótékony célú Nőszövetség munkájában. Résztvesz a tantestület minden tagja a vasárnapi iskolai munkában, továbbá a szülőkkel való szorosabb megismerkedés céljából számos gyermeket keres fel otthonában. A tantestület tagjai a Pedagógiai Szeminárium mintatanításait több ízben meghallgatták. Valamennyien tagjai több társadalmi, vallásos, hazafias és művészeti egyesületnek vagy szövetségnek. A tantestület több tagja az angol nyelvben igyekezett magát tökéletesíteni, míg mások németből és angolból fordítási munkákat vállaltak el.

Roda Edith.
elemi isk. igazgató.

III. Polgári iskola.

1. Az iskola élete a lefolyt tanévben.

Az 1932.—33.-i tanévre a *beiratások* június 16.-án és 17.-én voltak. Szeptember 6-án és 7-én tartottuk a *pótbeiratásokat, javító és pótvizsgákat*. Az iskolai év *ünnepélyes megnyitása* szept. 9-én történt, mely alkalommal Calder János a misszió vezető lelkésze és Dr. Webster J. Macdonald a fenntartó testület képviselője (Edinburgh), intéztek buzdító beszédet az egybegyűlt növendékekhez, tantestületekhez, s a szülőkhöz. A rendes tanítás szept. 12-én kezdődött, utolsó tanítási napunk jún. 16-a volt. Az influenza járvány miatt az összes budapesti iskolákra elrendelt szünet következtében január 30-tól, február 13-ig szünetelt a tanítás, de ettől eltekintve, csak a rendes hivatalos szünetek szakították meg a munkát. A vizsgák sorrendje a következő volt:

- Június 7-én d. u. fél 5-kor tornaünnepély,
- 12-én d. u. 4—5-ig ref. hittanvizsga,
- 13-án d. u. 3—5-ig izr. hittanvizsga,
- 14-én d. e. 8—1-ig a keresk. tanf. írásbeli vizsgája:
- 15-én d. e. 8—1-ig a keresk. tanf. írásbeli vizsgája:
- 16-án d. e. 8—1-ig a keresk. tanf. írásbeli vizsgája:
- 17-én d. u. 5-kor zongora vizsga.
- 17-én d. e. 9—1-ig a keresk. tanf. szóbeli vizsgája:
- 20-án d. e. 8—10-ig az I. oszt. vizsgája,
- 20-án d. e. 10—12-ig a IIa. oszt. vizsgája,
- 20-án d. u. 3—5-ig angol vizsga,
- 21-én d. e. 8—10-ig a IIb. oszt. vizsgája,
- 21-én d. e. 10—12-ig a III. oszt. vizsgája,
- 21-én d. u. 5 órakor cserkész-ünnepély,
- 22-én d. e. 8—10-ig a IV. oszt. vizsgája:
- 23-án d. e. 9-kor záróünnepély,
- 24-én d. e. magánvizsga.

Az 1932—33-ik tanévre felvettünk 171 rendes és 8 magán tanuló a polgári iskolába, és 16 növendéket a kereskedelmi tanfolyamra.

Részletezve:	I.	II. a)	II b)	III.	IV. ker. tanf.	összesen	
rendes tanuló	41	25	25	50	30	16	187
magán tanuló	1	2	—	3	2	—	8

A tanítás *eredménye* kielégítő volt, az előírt anyagot elvégeztük. Tanulás tekintetében és a magaviseletet illetőleg leg-

jobb a IIb. osztály volt, leggyengébb a IV. osztály. A többi meglehetősen egy színvonalon állt. A fegyvelmezés a III. osztályban adott legtöbb munkát.

Az egészségi állapot rendesnek mondható. Az influenza járvány majdnem mindenkit hatalmába kerített, de szerencsére anélkül, hogy aggodalomra okot szolgáltatott volna. Ettől eltekintve járványos betegségen esett át 6 növendék.

Az iskola munkája.

A tantárgy jelosztás és az órarend összeállítása az egyházi és állami előírás szerint történt, s az egyházi hatóság által hagyatott jóvá. Mint minden évben, úgy most is csak 2 háztartástan órát tartottunk a IV. osztályban. és 3–3 német órát mind a 4, illetve 5 osztályban. Ez évben történt, másodszer, hogy az angol nyelvet, mint rendes tárgyat tanítottuk mindazoknak, akik ebben részesülni akartak, s mondhatom, hogy igen kevesen voltak olyanok, akik ezt nem óhajtották.

A tanítás anyagát minden osztályban elvégeztük. A magyar írásbeli dolgozatok tárgyai a IV. osztályban a következők voltak: 1. Tollbamondás. 2. Iskolánk október 6-iki ünnepélye. 3. Hogyan pártolhatom a magyar ipart. 4. Egy kitalált monda. 5. Mivel szórakozom. 6. Hibáim. 7. Karácsonyi kirakat előtt. 8. Első regényem. 9. Melyik Arany ballada tetszett legjobban. 10. Benyomásaim egy képről. 11. Búcsú az iskolától. 12. Falusi élet. 13. Hazánk nagyasszonyai. 14. Petőfi milyenfajta költeményei tetszettek a legjobban és miért? 15. Pályaválasztás.

A folyó évben csak *zongora és svédturnatanfolyamok* voltak. Német és francia tanfolyamra oly kevesen jelentkeztek, hogy nem nyitottuk meg azokat. Ennek oka részben az a körülmény, melyről már az előbb emlékeztem meg, t. i., hogy az angol nyelvet minden jelentkező díjtalanul tanulhatta, másrészt pedig a gazdasági helyzet.

A svédturnatanfolyamra beiratkozott, 14 tanuló, kimaradt: 3. Tanár: Horváth Emma polg. isk. tanár, tanított heti 2 órában. A zongora tanfolyamra jelentkezett 19 növendék, nem maradt ki egy sem. Tanított: Petróczy Józsefné és Dr. Martinovics Gézáné okl. zongoratanárok.

A szertárak állománya az elmúlt év óta kissé változott. A földrajz történelmi szertár értéke 1088 P, a vegy- és ásványtané 1643 P, a fizikai szertáré 4951 P, a természetrajzié 2250 P, egészségügyi 782 P, szám- és mértani 52 P, tornaszerek értéke 3422 P, gyarapodás 1 db ugrószekrény 150 P és egy új gyűrűhinta felhúzó-kötél homokzsákkal 15 P értékben, kézimunkaszereké 1405 P, gyarapodás 1 db pozsonyi hímzés 5 P értékben, a rajzszertár értéke 195 P, gyarapodás 5 db szévely korszó 10 P értékben.

Könyvtárak. Az ifjúsági könyvtár kezelője Rázga Olga tanár. A könyvtár állománya 531 darab könyv 1445 P értékben. Gyarapodás 6 db 25 értékben.

A tanári könyvtár kezelője Prém Margit igazgató. A könyvtár állománya 571 drb könyv, 4517 P értékben. Gyarapodás 63 db, 157 P értékben. Selejtezés nem volt.

Iskolai ünnepélyek voltak: szept. 9-én megnyitó ünnep, okt. 6-án és márc. 15-én hazafias ünnep, ápr. 1-én és jún. 3-án jótekonysági ünnep, ápr. 21-én a Skót Ref. Egyház moderátorának és titkárának Dr. H. Mackintosh és Dr. J. M. Webster ünnepélyes fogadtatása, május 20-án a Volt Iskolatársak Szövetségének ünnepe, jún. 21-én cerskészünnepély, jún. 23-án záróünnepély. Megemlékeztünk azonkívül osztályonként a takarékosságról, az anyák napjáról, a madarak és fák napjáról, a trianoni gyászról, az elesett hősokról, a könyvnapról.

Vallásos nevelés. Ezen a téren is a szokott mederben folyt a munka. Minden tanítási nap énekkel, imával kezdődött, imával végződött. Az első óra minden osztályban minden nap bibliatörténet, mely órán felekezeti különbség nélkül résztvesz minden növendék. Természetesen ezt a körülményt minden szülő tudomására hozzuk a beiratások alkalmával, kik ezt a tényt aláírásukkal igazolják. Ez iratban bennfoglaltatik az is, hogy minden növendéknek pontosan és rendszeresen el kell járnia a saját felekezete hittanóráira is. Vasárnap a vasárnapi iskolába jártak a növendékek, részben a misszió által tartott pénteki és vasárnapi vallásos összejövetelekre. A IV. osztály növendékei konfirmációi oktatásban részesültek. A reformátusok itt iskolánkban, illetve a misszióban tettek vallást hitükről s itt részesültek először az úri szent vacsorában.

Iskolai kirándulásokat a következő helyekre tettünk. Zugliget, Állatkert, Bpest nevezetes középületei, Nemzeti Múzeum (kétszer) Hopp Ferenc múzeum, Lakásberendezési kiállítás, Mezőgazdasági kiállítás, Dreher-Maul kakaó és csokoládégyár, Központi vásárcsarnok (keresk.), Nemzetközi vásár (keresk.), Mezőgazdasági Múzeum, Szépművészeti Múzeum.

Rajz és kézimunka kiállítást rendeztünk június 20–22-ig.

Vetített képes előadás 8 ízben volt. 1. Élet a tengerben: Hock M. 2. Magyar várak története: Dr. Dedinszky G. 3. Egy nap a cserkész táborban. A vasgyártás: Victor Zs. 4. Pártoljuk magyar ipart: irsai Szabó Tiborné. 5. Építészet, festészet, szobrászat történeti áttekintése az új korig: Bokor R. 6. Észak-Európa államai: Prém M. 7. Schweiz: Horváth E. 8. A budai vár története: Rázga O.

Hivatalos iskolalátogatások. Több ízben látogatta meg az iskolát Calder János lelkész, a misszió vezetője. Az állami hivatalos látogatók közül több ízben volt jelen Baumann János.

szakfelügyelő, b. Proff K-né torna-, Kovácsy Jolán kézimunka-, Harmath Arthur ének-, Edvi-Illés Jenő rajzszakfelügyelő és a kereskedelmi szaktanfolyamon Szakáll Zsigmond keresk. főigazgató. Skóciai hivatalos látogató volt Dr. Mackintosh H. a skót egyház moderátora, Dr. Webster Macdonald J. a misziói bizottság titkára, Nicolson R. M. lelkész és neje.

A volt növendékekkel való érintkezés egyik leghathatósabb módját a Volt Iskolatársak Szövetségének összejövetelei képezik. Minden hónapban hűségesen megjelentek a ragaszkodóbbak, s akinek ideje, körülményei megengedik. Gyűléseket is tartanak, kirándulásokat rendeznek s volt egy ünnepélyük is, melynek jövedelméből pénzjutalomban részesítettek egy jelenlegi jó növendékét. Találkoznak a volt növendékek a Nőszövetség varróóráin és egyesek híven eljárnak az istentiszteletekre. Az öt év előtti végzetek is megtartották találkozójukat.

A tanári testület munkája.

A tanári testület körében *változás* nem történt, csupán a hitoktatók személyében. A református vallású növendékeket az első félévben Czeglédy Sándor segédlelkész, a másodikban Forgács Gyula ref. lelkész tanította. Az izraelita növendékek tanára ez évben Klein Margit vallástanár volt.

Szabadságra egy tantestületi tagnak, Schuber Ilona tanárnőnek volt szüksége betegsége folytán. Körülbelül két hónapig tartó helyettesítésre volt e miatt szükség s ezzel a munkával a fenntartó Schusztler Róza polg. isk. tanárt bízta meg. A tantestület többi tagjai részben egyáltalán nem, részben oly keveset mulasztottak, hogy a helyettesítést a többi tanárok teljesítették.

A szülőkkel való érintkezés háromféleképpen történt. 1. A tanárok fogadóóráin, 2. a szülői értekezleteken, 3. az osztályfőnökök látogatásai által. Hogy a szülői ház és az iskola ily szoros kapcsolata milyen fontos és milyen értékes a nevelés szempontjából, s a növendék helyes megítélhetése tekintetében, azt hangsúlyozni nem is szükséges.

Értekezletet tartott a tantestület: 1. szept. alakuló, okt. mód-szeres, nov.: ellenőrző, nov.: szülői értekezlet, dec.: folyó ügyek, jan.: osztályozó; febr.: módszeres, márc.: folyó ügyek; ápr.; ellenőrző; ápr.: szülői értekezlet, máj.: szülői látogatások és folyó ügyek; jún.: osztályozó; jún.: jövő évi munkabeosztás. Május 10-én Szakáll Zsigmond keresk. főigazgató és 23-án Baumann János polg. isk. szakfelügyelő, tartottak értekezletet a tantestülettel.

Társadalmi munkásságot a tantestület egyes tagjai azon egyletek útján fejtettek ki, melynek tagjai.

Továbbképzés. Horváth Emma tanár a Testnevelési Főiskola nyári tanfolyamára felvétetett.

Az ifjúság munkaja.

Cserkészcsapat-jelentés.

A csapat az elmúlt nyáron részt vett a Magyar Cserkészleány Szövetség első Nemzeti Nagytáborán. Vidám találkozása volt ez az ország minden részéből összegyűlt 350 cserkészleánynak. Tahi erdős hegyoldalán, a baptista táborban ütöttünk tanyát. Ez a tábor mintaképe volt a boldog, komoly munkával és vidám játékkal kitöltött, rendezett és mégis szabadon mozgó cserkészéletnek. Különösen szembetűnő volt a közös munkának és közös örömmek az egybeforrasztó hatása: a 350 leány, aki mint idegen verődött össze, az első találkozásra, a tábor végeztével testvérként búcsúzott egymástól.

Nagy lelkesedéssel indult meg ősszel a munka. A csapat létszáma most 64. Ebből 20 olyan cserkészleány, aki már befejezte tanulmányait iskolánkban, de híven ragaszkodik a csapathoz, sőt hárman közülük, már 10 éve vesznek részt a csapat munkájában. Az ezévi munka a rendes cserkész kiképzés mellett a jamboree-re való előkészületeket is felölelte. Ez utóbbi főképpen idegen nyelvek tanulásából és az idegenvezetői különpróba megszerzéséből állott. A jamboree alkalmával ugyanis a külföldi vendégeket cserkészleányok fogják kalauzolni.

Rendes összejöveteleink a következők voltak: iskolás cserkészleányok összejövetele minden szerdán d. u. 3–5-ig, nagy cserkészleányok összejövetele minden kedden este fél 7-től 8-ig. Csapatgyűlés az egész csapatnak, havonta egy vasárnap d. u. 3–5-ig. Német óra nagy cserkészleányoknak minden csütörtökön este fél 7-től fél 8-ig. Bibliakör nagy cserkészleányoknak minden vasárnap d. e. 10–11-ig.

A karácsonyi csapatgyűlést teadélután formájában tartottuk meg. Több kirándulást is rendeztünk a budai hegyekbe.

A Szövetséggel élénk kapcsolatot tartottunk fenn. Részt vettünk a Szövetség őszi gyűlésén, karácsonyi ünnepélyén, tavaszi nagygyűlésén és júniálisán. Egyszer kirándulás keretében találkoztunk a velünk táborozott cserkészleányokkal, egyszer pedig meghívtuk őket csapatgyűlésünkre. A csapat nagyleányai egyízben megrendezték a Szövetség vezetőinek havi összejövetelét.

A Szövetség őszi gyűlésén a legjobb és legrégebb cserkészleányokat címekkel, illetve oklevelekkel tüntette ki. Csapatunkból a következők kaptak kitüntetést:

- Welker Debora segédvezető 9 év,
- Welker Lidia csv. 9 év,
- Pintér Irén csv. 9 év (legjobb táborozó)
- Huszár Teréz csv. 8 év
- Moldvay Katalin csv. 6 év,
- Welker Irén csv. 6 év,
- Fleischl Adrienne csv. 3 év,

A Szövetség elnöke ebben az évben meglátogatta a nagy-leányok összejevetelét.

Csapatunkból Welker Lidia ebben az évben letette a vezetői vizsgát és önálló csapatmunkát kezdett a kelenföldi nyomortanyán — egy vagonban. A csapat 6 tagja tett különpróbát németnyelvű idegenvezetésből, 3 tagja gyermekgondozásból, 3 tagja pedig elsősegélyből.

Karitatív munkát is végzett a csapat. Karácsonykor készítettek a leányok két teljes csecsemőkelengyével felszerelt vándorkosarat, amelyet át is adtak két szegénysorsú anyának. Ezeket a csapat tagjai időnkint meglátogatják. Karácsonyfát, ruhát és élelmiszert vittek egy családnak. A nagyleányok 4 ízben vettek részt a Stefánia Szövetség által rendezett »Anyák iskolája« c. előadásokon, amikor az előadás tartama alatt külön teremben elhelyezett 4 éven aluli gyermekekkel foglalkoztak.

Az elmúlt ősszel töltötte be a csapat fennállásának tizedik évét. Ezt az eseményt ünnepeltük meg a június 21-én tartott fogadalomtételi ünnepünkön. Isten áldása kísérte eddig a csapat munkáját. Hála legyen Neki érte. Ő vezessen tovább is.

Victor Zsófia
csapatvezető.

Az iskola énekkara szerepelt az iskolai és missziói ünnepélyeken.

Jótekonyság. Ez évben két jótékonycélú előadást tartottunk. A »Napsugár« jótékonyági ünnepély jövedelme 295 P volt, melyből 250 P-t az alapítvány gyűjtéshez csatoltunk. A »János vitéz« előadásának tiszta jövedelmét 143 P-t, a Nőszövetségnek juttattuk. A IIb. osztály növendékei pénzt, valamint ruhaneműt élelmiszert juttattak egy állandóan ágyban fekvő, nagy szegénységben élő fiatal leánynak, a III. osztály a maga körében segítette a szegénysorsú társakat s az összes osztályok hozzájárultak a Nőszövetség támogatásához a fentemlített módon.

Jutalmak és egyéb jótétemények.

1. *Pénzjutalmat kaptak:* Horváth Erzsi I. o., Schwarcz Éva IIa. o., Schrötter Ida IIb. o., Szabó B: III: o.; Darvas Zsuzsi IV. o. növendék.

2. *Könyvjutalomban részesültek:* Herceg Zsuzsi, Schön Magda I. o., Tóth Matild, Pusztai Júlia IIa. o., Dames Zsuzsi, Péterfy Mária, Pick Zsuzsi IIb. o., Földes Zsuzsi, Steiner Margit, Tóth Margit III. o., Csiszár Ilona IV. o., Karczag Anna, Mambriny Magda, Vajda Kata ker. oszt. növendékek.

Az *Ijju Polgárok Lapja* orsz. tanulmányi versenyén érmet nyert magyarból: Mezei Zsuzsi IV. o. n., számtanból: Dames Zsuzsi IV. o. n. Jutalmat kapott: számtanból: Deutsch Zsuzsi IV. o. n. Emléklapot kapott rajzból: Herz Ibolya III. o. n. és Jakab Margit IV. o. n.; a Müller Testvérek vegyészeti gyár rajzpályázatán díszokiratot kapott: Jakab Margit IV. o. n. Az orsz. gyorsíró versenyen könyvjutalmat kapott Vajda Katalin; elismerő okiratot nyert Mambriny Magdolna és az osztály az összes iskolák között a 2. helyezett lett.

Tandijelengedések: Egész tandíjmentes volt 46, féltandíjmentes 44 növendék. Az elengedett tandíjak összege 2476 P, illetve 1744 P, összesen 4220 P volt.

A pénzjutalmat részben Dr. H. Mackintosh, a skót egyház moderátora és Dr. J. M. Webster, a skót egyház bizottsági titkára, részben a Volt Iskolatársak Szövetsége és az iskola fenntartó adományozták. Egy jutalomkönyvet ajándékozott Dr. Kátai Jenő.

Isten áldása legyen a jótékonykodókon és Isten áldása legyen egész elvégzett munkánkon.

Prém Margit

Prém Margit

A növendékek megoszlása

1. Születési hely szerint:						I. IIa. IIb. III. IV. Ker.
	I.	IIa.	IIb.	III.	IV.	Ker.
Budapesti	27	22	20	33	20	9
Vidéki	9	3	3	14	7	2
Külföldi	5	—	1	2	1	3
2. A szülők lakóhelye szerint:						
Budapesti	36	24	23	42	24	10
Vidéki	5	1	1	6	3	3
Külföldi	—	—	—	1	1	1
3. Anyanyelv szerint:						
Magyar	39	24	24	49	27	12
Német	2	1	—	—	1	2
4. Vallás szerint:						
Református	14	8	7	10	8	3
Evangelikus	1	1	1	4	1	—
Baptista	—	—	—	—	1	—
Unitárius	—	1	—	—	—	—
Izraelita	26	15	16	35	18	10
Róm. kath.	—	—	—	—	—	1
5. Születési év szerint:						
1915	—	—	—	—	1	1
1916	—	—	—	—	—	1
1917	—	—	—	—	—	2
1918	—	—	—	2	5	10
1919	—	—	3	9	21	—
1920	1	6	3	38	1	—
1921	9	19	17	—	—	—
1922	31	—	1	—	—	—
6. Nyelvismeret szerint:						
Csak magyarul beszél	27	16	18	15	7	7
Magyarul, németül	13	9	6	13	7	—
„ angolul	1	—	—	—	—	—
7. A szülők polgari állása szerint:						
Középbirtokos	—	—	—	1	—	—
Gazd. tisztv.	—	—	—	1	—	—
8. Segélyezettek:						
Tandíjmentes	12	6	6	11	5	2
Féltandíjm.	10	6	6	9	7	8
Ingyen könyvet kapott	13	9	4	16	14	5
A kiosztott könyvek sz.	40	27	13	48	39	6
9. Felmentettek:						
Tornából	6	2	2	4	1	1
Kézimunkából	4	1	—	4	9	—
10. Előmenetel szerint:						
Felsőbb osztályba léphet	35	23	17	41	21	12
Javító vizsgára utasítatik	4	2	6	7	6	—
Osztályismétlésre utasítatik	1	—	—	1	1	—
Nem vizsgázott	1	—	—	—	—	2

5. Tudnivalók a jövő tanévre.

A pótbeiratások *szeptember hó 6-án lesznek d. e. 9–12 óráig, a Vörösmarty-utca 49–51. szám alatt.* A beiratáskor minden jelentkező köteles szülőjével, vagy annak megbizottjával megjelenni, születési bizonyítványát, oltási, illetve újraoltási bizonyítványát és elemi iskolai bizonyítványát magával hozni. Aki bizonyítványt felmutatni nem tud, felvételi vizsgát köteles tenni.

Az 1933–34. tanévet megnyitóünnepély szeptember hó 11-én déj. 9 órakor lesz.

A beiratáskor fizetendő: 12 P beiratási díj és 10 P negyedévi tandíj. Az egész évi tandíj 40 P.

A beiratkozási díj és első negyedévi tandíj fizetése alól senki sem menthető fel.

A jó bizonyítvánnyal bíró tanulók a tandíj kötelezettsége alól részben vagy egészben való felmentést a *beiratáskor írásban* kérhetik, de ez még nem jelenti, hogy az illető a kedvezményt meg is kapja. Erre nézve az iskola vezetősége határoz saját tetszése szerint szeptember első felében. Elkésett folyamodványokat nem veszünk figyelembe.

Akik nálunk végezték az elemi iskolát, előnyben részesülnek.

Az angol, francia és német nyelv, valamint a zongora, hegedű és svéd torna, mint rendkívüli tantárgy tanítatik, ha jelentkezők kellő számmal vannak. Az angol nyelv tanítása díjtalan, a többi tanfolyamok növendékei, ha kimaradnak is, az egész évi díjat tartoznak megfizetni. A tandíj összege a német-, francia- és svéd tornatanfolyamon évi 40 P. Zongora és hegedűtanfolyamon havi 13.– P v. 20.– P.

Magánvizsgára jelentkező tanulók kötelesek a beiratási díjat az évi tandíjat, vizsgadíjat, és elnöki díjat fizetni. Összevont vizsgálatoknál a díjak a duplájára emelkednek.

6. Női keresk. szaktanfolyam.

A Budapesti Ref. Egyház Skót Polg. Leányiskoláján kívül intézetünkben női kereskedelmi szaktanfolyam is működik.

Felvételre jelentkezhetnek a középfokú iskolák IV. osztályát sikerrel végzett növendékek.

Beiratási díj 20 P, évi tandíj 100 P. A vizsgadíj 26 P.

A beiratkozáshoz szükséges okmányok: 1) a IV. oszt. bizonyítvány; 2. születési anyakönyvi kivonat; 3. oltási bizonyítvány.

Tanítási idő d. e. 8–1 óráig.

Felvilágosítással szívesen szolgálunk.

IV. Leánynevelő intézet.

1. Prospektus.

1. Nevelő személyzet és nevelési cél. Az intézetet egy angol úrhölgy vezeti, az összes okleveles magyar bentlakó tanítónők segítségével, kik közé a polgári és elemi iskola igazgatónői is tartoznak. Hozzájuk tartozik még a német nevelőnő és az intézeti orvos. Közös feladatuknak tekintik mindnyájan, hogy szeretetteljes gondos neveléssel, amely főképpen a vallás elvein alapszik, a növendékek testi és szellemi fejlődését előmozdítsák, úgy hogy a gyermekek számára az intézet a szülői házat lehetőleg minden tekintetben pótolja. Nemcsak ismereteket közölnek, hanem a növendékek képességeit fejlesztik, ápolják a szív és lélek nemes hajlamait és a családi összetartozás érzetét és teszik ezt rendszeresen, komolyan a szeretet eszközeivel, vallásos és hazafias szellemben, azon céltől áthatva, hogy igazán művelt magyar leányokat neveljenek az életre.

2. Az intézetek helyiségei. Az épületnek egész III. emelete az intézet helyiségeit és a tanítónők szobáit foglalja magában. Kamrák, mosókonyhák, vasalóhelyiségek a IV. emeletre kerültek. Az intézet többi helyiségei: egy nagy négyablakos ebédlő, megfelelő nagyságú konyha, cselédszoba, két tágas és szellős hálószoba, mosdóhelyiségek, hol minden gyermeknek külön mosdómedencéje és hozzátartozó fiókjá van, fürdőszoba, egy betegszoba, játszó, fogadó, hol a gyermekek az arra kijelölt délutánokon szülőikkel találkozhatnak. Mint az egész házban, úgy az intézetben is, központi fűtés van bevezetve. Ruhaneműek elhelyezésére két-két gyermeknek van egy szekrénye s mind-egyiknek van külön polca könyvei számára.

A helyiségek tágas, szellős és világos volta a modern egészségi követelményeknek minden kívánalmát teljesíti és ez épúgy, mint a kellő mértékű szabad mozgás a házban és a házon kívül, nagyban hozzájárul a gyermekek egészségének fenntartásához, előmozdításához. Van egy udvar, egy fedett, fűthető és egy nyitott játszótér, ahol a gyerekek mindennap játszanak. Az intézet 40 gyermek számára van berendezve.

3. Élelmezés. A bentlakó növendékek mindig a vezetőnő és a bentlakó tanítónők jelenlétében étkeznek, kik egy-egy külön asztalra ügyelnek fel. A növendékek napjában ötször étkeznek és pedig reggeli: kávé vajaskenyérrel, tíz órakor van zsemlye, tojás és vaj, vagy felvágott. Ebéd: leves, hús, főzelék és gyümölcs, vagy leves főzelék és tészta. Délután uzsonnához kávé zsemlyével, este két tál étel. Nagy gondot fordítunk arra, hogy az ételek bár egyszerűek, de táplálóak, ízletesek és elegendő mennyiségben legyenek. Ennélfogva teljesen szükség-telen, sőt tapasztalataink szerint ártalmas és a rendtartás szempontjából zavaró, ételmeműeket tartalmazó csomagok küldése, vagy behozása. Ha ilyen csomag érkezik, azt mindig a vezetőnő előtt nyitja fel tulajdonosa és tartalmát az összes asztaltársaival meg kell osztania.

4. Nevelés. Az internátus egy épületben van az elemi és polgári leányiskolával, melyben a gyermekek sokoldalú modern nevelést kapnak. A bentlakó növendékeknek az az előnyük, hogy az angol nyelvet nemcsak díjtalanul tanulhatják az iskolában, hanem azt társalgás útján is gyakorolhatják a német nyelvvel felváltva a leánynevelő intézetben. Mind a két nyelv használata kötelező. A szülők kívánságára a gyermekek zongorát is tanulhatnak. A mindennapi gyakorláshoz hat zongora áll a gyermekek rendelkezésére.

A testi nevelés szempontjából a bentlakó növendékek naponként mennek sétálni és ha az idő kedvez, nagyobb kirándulásokat is tesznek. Télen ezt a korcsolyázás váltja fel. A tágas folyosók s a terras ezenkívül is szabad mozgást engednek a gyermekeknek. A fürdés hetenként történik. Időközönként az intézeti orvos megvizsgálja az összes bentlakó növendékeket, s ha a gyermekek rosszul érződnek, azonnal eljő bármely alkalommal, hogy a szükséges utasításokat megadja, amelyeket mindig a legnagyobb pontossággal igyekeznek a vezetőnő végrehajtani. Könnyebb és gyorsabb lefolyású esetekben a betegszoba áll a növendékek rendelkezésére, de minden ragályos, vagy komolyabb természetű betegségnél azonnal gondoskodni kell vagy a szülőknek, vagy az intézetnek a beteg máshova helyezésétől. Esetleges szállítási és kórházi költségek a szülőket terhelik.

A feladataikat és írásbeli dolgozataikat a tanítónők felügyelete alatt végzik a növendékek. Iskolai előmenetelükre különös gond fordítatik és nagy előnyére válik a gyermekeknek, hogy az iskolánkívül is érintkezhetnek tanítóikkal. A napot házi áhitat kezdi és fejezi be, hogy a növendékekben az igaz vallásosság minél jobban fejlődhessen.

5. Nyaralás. Vannak gyermekek, kik a szülők kívánságára nyáron át az intézettel mennek nyaralni, természetesen

csak korlátolt számban. Mindnyájan igen kellemes szünidőt töltünk el együtt, élvezve teljes mértékben a falusi élet örömeit és szabadságát. A napnak majdnem minden szakát a szabadban töltjük ilyenkor, a délelőtt egy részét tanulással és kézimunkával töltve el s a nap többi részét játszásra, fürdésre, olvasásra, sétára fordítjuk. Így akarjuk elérni egyrészt, hogy testileg erősödjének, fejlődjenek a gyermekek, másrészt arra megtanítani őket, hogy szabad idejükben se legyenek soha foglalkozás nélkül, mert a lustaság tesz unatkozóvá.

Ha a szülők óhajtják, hogy gyermekeik az intézettel menjenek nyaralni, úgy ebbeli szándékukat *április hó elején* kötelesek bejelenteni. A nyári hónapokban a tartásdíj emelkedik, ennek összegét évről-évre állapítják meg.

6. Napi beosztás. Felkelés télen-nyáron reggel fél 7 órakor, fél 7–7-ig öltözködés, ágyak szellőztetése, mosdó stb. rendbehozása.

Fél 8 órakor házi áhitat és reggeli. Reggeli után a növendékek az ágyat és a könyves polcot hozzák rendbe és háromnegyed 8-kor párosan az iskolaterembe vonulnak.

8–1-ig tanítás.

Fél 2 órakor ebéd. Ebéd után 3 óráig séta vagy (nyáron) szabad foglalkozás a terraszon.

3–4-ig francia, angol, német, torna- vagy zongoraórák, vagy zongoragyakorlatok.

4 órakor uzsonna. Uzsonna után 5–7-ig feladatkészítés.

7 órakor vacsora. Vacsora után házi áhitat.

Lefekvés elemistáknak 8 órakor, a többieknek 9 órakor.

7. Intézeti házirend. 1. Minden növendék kedves kötelességének tartsa, hogy mindeme rendszabályokat önmaga és az intézet érdekében betartsa s ezenkívül megtegye mindazt, ami a jó magaviselethez s illedelemhez tartozik.

2. Minden növendék tartozik a tanítónőknek s a házban lakóknak köszönni s velök szemben tiszteletteljes magaviseletet tanúsítani.

3. Idegenekkel szóba állni sehol sem szabad, hanem a kéredezőködőt tessék udvariasan a vezetőnőhöz vagy annak helyetteséhez utasítani.

4. Vendéget csakis az intézeti fogadóban a kijelölt időben (szerdán 2–4 óráig) fogadhatnak. Vidéki látogatók a vezetőnő engedelmével az előirt időn kívül is meglátogathatják a növendékeket.

5. Levelet a kijelölt időben, vidékieknek minden héten kell írniok. A szülőkön kívül csakis azoknak írhatnak, kiknek a szülők óhajtják.

6. A növendékek, ha jól viselik magukat, s jó előmenetelt tesznek, minden második vasárnap hazamehetnek vagy oly rokonokhoz, kikhez szüloik engedik. A kimenő d. e. 11-től d. u. 6 óráig tart. Aki ezt be nem tartja, következő kimenőjét elveszti. Vidékiek engedéllyel hétfő reggelig maradhatnak.

7. Az otthonról hozott holmit kötelesek azonnal átadni.

8. Szigorúan tilos mástól bármit is kölcsönözni.

9. A bejárókkal semmit sem szabad hozatni.

10. Pénzt senkinek sem szabad magánál tartani s a növendékek zsebpénzt csakis a vezetőnő révén kaphatnak.

11. Könyvtári könyveket csupán a kijelölt időben szabad olvasni. Senkinek kölcsön adni, kikölcsönözni nem szabad. *Könyveket behozni szigorúan tilos.*

12. Minden növendék köteles polcát s minden holmiját a legnagyobb rendben tartani. A ruhaszekrényekhez hozzányúlni csak külön engedéllyel szabad.

13. Minden növendék köteles iskolaszereit, könyveit kézimunkáját este rendbehozni másnapra.

14. Minden szükséges holmit szeptemberben kell beszerezni és minden egyes darabot az intézeti számmal láthatóan és olvashatóan kell megjelölni.

15. Minden gyermek köteles azonnal bejelenteni: *a)* ha valamije elveszett, *b)* ha valami baja van, *c)* ha az iskolában meg volt büntetve, vagy nem tudta volna a leckéjét. Ha valamire szüksége van, azt csupán az előírt időben kérheti, pl. írószekret, ruhaneműt, kézimunkát.

16. Séta alkalmával mindenki rendesen öltözve, pontosan, a kijelölt párral tartozik megjelenni.

17. Séta közben csak a mellette levő növendékekkel szabad beszélni s mindenkinek ügyelni kell arra, hogy el ne maradjon, hanem rendesen, csinosan menjen.

18. Az intézet helyiségét (III. emelet) elhagyni csupán iskolábanmenés alkalmával szabad. Akinek tanórája vagy gyakorlója nincs, annak tilos az iskola helyiségeibe, vagy a lépcsőházba menni, vagy vendégeket oda kísérni. — *A közvetlen ellenőrzést az intézeti vezetőnő gyakorolja.*

A különféle díjak minden hónap elsején fizetendők mindig előzetes havi részleteken, még az esetben is, ha az intézet részéről kiállított számla nem is érkezett volna meg. A díjkból, habár a növendékek az iskolai év alatt a szünidőket otthon töltik is, vagy ha járványos betegség miatt a tanítás megszakítatnék is, vagy ha esetleges betegség miatt a növendék az intézetben kívül gyógykezeltetik, semmi le nem vonható. *Felvételekor minden növendék 20.— Ft és szeptember 1-én egyhavi tartásdíjat előre tartozik fizetni, mely összeg a később megállá-*

pítandó díjak fejében, illetőleg június hónapra könyveltetik el. A felvétel végleges eszközléséhez az is megkívántatik, hogy a szülő, gyám vagy annak megbízottja az intézet feltételeit és annak házszabályait tudomásul vegye és azoknak megtartására magát aláírásával kötelezze. A felvételkor megállapított fizetési feltételeken év közben változtatni nem lehet.

Ha a növendék elfogadható ok nélkül akarja elhagyni az intézetet, akkor az egész évre tartozik a díjakat megfizetni. Ha a távozásra elfogadható oka van, akkor a távozást megelőzőleg két hónappal be kell jelentenie szándékát. Erre a két hónapra eső díjakat meg kell fizetnie akkor is, ha ez idő elmúltá előtt hagyná el az intézetet. Minden számla, mely a hónap 3. áig, illetve, ha a 3. a vasárnapra vagy ünnepnapra esik, úgy a 4.-ig nem nyer kiegyenlítést, minden külön bejelentés nélkül automatikusan a havi törvényes százalékkal emelkedik. Ha valamely gyermek távozása előtt elmulasztotta volna számlája kiegyenlítését, és bármely oknál fogva bárminemű tartozással viseltetne az intézettel szemben, akkor az intézet vezetőségének jogában áll a növendék bizonyítványait, az intézetben lévő ruhaneműit és egyéb holmijait kézizálog fejében visszatartani, illetve azt oda nem adni, míg a tartozás a maga egészében kiegyenlítve nincs. Felvételre jelentkezők kötelesek születési, iskolai, oltási, illetve újraoltási és orvosi bizonyítványt benyújtani. Növendékek felvétele bármikor történhetik.

8. Felvétel. Jó családból való, nem katolikus, az elemi vagy polgári iskola bármely osztályába vagy a kereskedelmi tanfolyamra járó növendékek vétetnek fel.

9. Intézeti és iskolai díjak.

INTÉZETI DIJAK.

<i>Teljes bentlakóknak:</i>		<i>Félbentlakóknak:</i>	
Beírás	P 10' — egy évre	Edénypénz	egy évre P 5' —
Orvosi díj	20' — "	Ellátás	egy hónapra 40. —
Edénypénz	5' — "		
Ellátás	80' — egy hónapra		

ISKOLAI DÍJAK.

	Elemi	Polgári	Kereskedelmi
Beírás	2' —	12' —	20' —
Tandíj	24' —	40' —	100' —
Fizetendő	félévi	negyedévi	havi részletekben

Külön német díj, zenedíj, hegedű díj, francia díj külön.

Fenntartjuk azonban magunknak azt a jogot, hogy a szükséghez képest a díjakat évközben is felemeljük.

10. A növendékek által hozandó tárgyak jegyzéke.

FELSŐRUHA

- 1 sötétkék vasárnapi matróruha
- 2 téli sötétkék iskolai matrózbélűz
- 1 sötétkék matrózsaknya
- 1 fehér matrózbélűz
- 2 csikos nyári matróruha
- 1 külön tornaruha fehér bluzzal
- 1 téli sötétkék filckalap
- 1 sötétkék svájci sapka
- 1 fehér szalmakalap
- 1 őszi és tavaszi sötétkék matrózkabát
- 1 sötétkék rövid flanel házikabátka
- 2 pár téli fekete magas cipő
- 2 pár nyári fekete félcipő
- 1 pár papucs
- 1 pongyola

KÜLÖNFÉLE TÁRGYAK

- 1 tolltartó
- 1 uzsonnatáska
- 3 paplanhuzat
- 3 alsó lepedő
- 1 12 személyes vagy 2—2 hatszemélyes abrosz
- 6 asztalkendő

FEHÉRNEMŰ

- 6 nappali ing
- 3 hálóing
- 3 pyjama
- 6 nyári nadrág
- 4 téli nadrág

- 1 kézimunkatársoly
- 1 szennyesruhatarcsoly
- 1 toilette doboz
- 1 bontótésű
- 1 sűrűfésű hajtűk
- 1 hajjésű
- 1 körömkéfe
- 1 fogkefe
- 1 ruhakefe
- 1 cipőkefe
- 1 szájmossóbögre
- 1 mosdóruha vagy keztyű
- 1 olló
- 1 gyűszű

ÁGY- ÉS ASZTALNEMŰ

- 1 párna
- 1 paplan vagy flaneltakaró
- 3 párnahuzat
- 1 fekete glótnadrág
- 3 pár fekete harisnya
- 3 pár szürke harisnya
- 18—24 zsebkendő
- 6 törülköző
- 1 mosdótálciorló
- 2 fésűtáska vagy fésűkendő
- 3 piros kötény
- 3 fekete kötény
- 1 mosható fejkendő
- 2 pár harisnyakötő

Minden fehérnemű, ágynemű, valamint a felsőruhák a legkyszerűbben készíthetők.

Minden felsőruha, sapka kalap, előírt fazon szerint készíthető.

Minden növendék számot kap az intézetben, mely számnak a növendék által hozott minden egyes tárgyon rajta kell lennie.

Minden egyéb felvilágosítással szívesen szolgál a vezetőnő.

A levelek így címzendők:

A Skót Leánynevelő Intézet Vezetőségének

Budapest, VI., Vörösmarty-utca 49. sz.

1938.XII. 7.

Prém Margit tantestületi értekezleten elmondott beszéde

A hétfői minisztériumi látogatással kapcsolatban kell egy szomorú kötelességet teljesítenem. Ki kell jelentenem, hogy a tantestületben kell lenni valakinek, kell lenniök valakiknek, akik meggondolatlanságból, - mert azt feltételezni nem is akarom, hogy szándékosan – olyan dolgokat terjeszt, vagy terjesztenek, a misszióról, amit félremagyarázni lehet, amivel csak bajt és kellemetlenséget okoz, okoznak.

Ennek így kell lennie, mert különben, hogy idézhetnének idegenek olyan dolgokat, melyek állítólag a tantestületben történtek, vagy itt hangzottak el, hogyan idézhetnének olyan részleteket, amiket itt egyesek tényleg elmondtak, de természetesen egész más célzattal és más szellemben, mint aminőt most annak tulajdonítanak.

Mondhatom, nagyon szomorú, nagyon lesújtó tapasztalat. Hogy a minisztérium kiküldöttei itt jártak, az sem meg sem ijeszt, sem meg nem félemlít, sőt, rosszul sem esett. Jó, ha a dolgok tisztázódnak. De hogy a tantestület miatt legyen erre szükség, az már nagyon elszomorító. Aki miatt ez történt, az nagyon, de nagyon rossz bizonyítványt állított ki saját magának.

Mikor arról van szó, hogy valaki itt munkálkodik, tisztán és világosan megtudja, hová jön, milyen munka és munkakör vár rá. Senki előtt sem titok, hogy ez az intézmény zsidó misszió, hogy a növendékek nagy része zsidó. A vezetőség mindenkinek megmondja, hogy antiszemita érzelmekkel itt munkálkodni nem lehet. Aki itt tanít, az mindezt tudva vállalja a munkát. Aki ennek dacára zsidóellenes magatartást tanúsít, aki azt hirdeti a misszióról – egy követ fújva a helyzetet nem ismerő, a missziót ellenséges indulattal kezelő újságokkal – vajon, - mondja meg maga a tantestület – mit lehet arról mondani? Összhangot ígérni és diszharmoniót okozni, elfogadni a kenyeret és követ dobni arra, aki adja, minek lehet ezt minősíteni?

Kimondhatatlanul szégyenlem, hogy a tantestületben ilyesmi történik.

Ennél az intézménynél és egyáltalában minden intézménynél, csak olyan munkásnak van helye, aki az intézmény célkitűzését a magáévá tudja tenni. mert amint a biblia is mondja, aki nincs velünk az ellenünk.

Félreértések elkerülése végett hadd tegyem hozzá, hogy a misszió célját vállalva semmiképpen sem szorítjuk korlátok közé magyar hazafiságunkat. Azért, mert én nem szidom, nem bántom a zsidót, még nem mondhatja senki, hogy nem szeretem a magyart jobban a zsidónál. Azért, hogy én a zsidót a krisztusi szellemben nevelve jobb emberré akarom tenni, még nem állíthatja senki, hogy a hazám, magyar hazám érdekei ellen dolgozom. Ellenkezőleg. Aki ezt nem tudja megérteni, aki ezt nem tudja magáévá tenni, annak nincs helye itt a misszióban.

Az eset oly komoly, nem a kivizsgált dolog, hanem annak a megvilágításnak következtében, amit ezzel kapcsolatban a tantestületre vet, hogy a fenntartó kijelentette, nem fogja az ügyet folytatás nélkül hagyni. S a vezető lelkész kívánsága, hogy ezt a tantestület tudomására hozzam.

Még egyet. Minthogy nem tartom kizártnak a tapasztalatok alapján, hogy jelen szavaimat is esetleg elferdítve, vagy teljesen visszás beállításban fogom újra hallani, azért tartottam szükségesnek, hogy leírjam, illetve felolvassam mondani valómat.

The Church of Scotland

Overseas Department

General Secretary—

Rev. J. MACDONALD WEBSTER, D.D.

Offices, 121 George Street,
Edinburgh 15th May 1940.

My dear Margit,

1940.05.15.

Hat napja hallottam Mr Knight-tól, hogy csapatával hazatérni készül, szombaton pedig megtáviratozta, hogy vasárnap este indulnak is. Ez igen felkavaró hír, és fogalmunk sincs, mi lehet a kiváltó ok. Még jobban meglepett arra irányuló célzásaival, hogy Miss Haining továbbra is marad. Gondolom, hamarosan többet fogunk megtudni.

1940. 07.15.

Örömmel értesültem leveledből, hogy Dr Szabó Imre annyira meg volt elégedve az iskolában tett szemléje után, és biztos vagyok benne, hogy mindannyian éreztétek elismerő szavaiban a biztatást. Itt mi végezzük szokásos dolgainkat, de mint bizonyára sejtetted is, mindenkit nagyon lefoglal a Nagygyűlésre való készülődés. Ha nem is annyira sok résztvevőre számítunk, mint múlt évben – akkor a számuk kilencven körül volt -, de most is jelentős számban érkeznek Nagy-Britannia más egyházaitól küldöttek.

Természetesen több alkalommal is látam Knight tiszteletest: legutóbb múlt vasárnap. Ennek a hónapnak az eleje óta Bathgateben, egy Közép-skóciai városban látja el a lelkészi szolgálatot, és úgy tűnik, hogy bőven van feladata.

1940. július 4. (angolul írt levél)

Jane Haining
Balatonszemes
Nobilis Villa

Prém Margit
Zebegény
Hargita domb 4.

Kedves Margit!

Nagy örömmel vettem át leveledet Jolántól, és egész héten készültem válaszolni, de tudod, milyen elfoglalt tud lenni az ember a nyári semmittevésben! Élvezettel olvastam a családi pletykák részleteit, és alig várom a híreket Kovács kis-asszonyról a következő leveledben.

Errefelé, örömmel jelenthetem, minden szépen alakul. A gyerekek berendezkedtek és egyelőre nagyon barátságosak egymással - nincs is szükségük külön szórakoztatásra, ami jó, mert nem is érzem magamban rá az erőt. Az első napok nagyon hidegek voltak, volt néhány jókora zivatar is, de most már harmadik napja, hogy igazi meleg nyár van.

Rucz Éva egy igazi kincs, nagyon jó természetű gyermek, akit igazán szépen neveltek otthon.

A te kis Lilid a legkisebbként mindenki nagy kedvence. Egyik éjjel Zsófi arra ébredt, hogy Lili kiesett az ágyából, és mint aztán kiderült, állva aludt. Zsófi kérdezte tőle, mi történt, erre azt válaszolta: "Csak leszálltam egy kis virágot szedni."

Három kerékpáron osztozunk. Stemberg Ibolya, Koch Gabi és én járunk velük főleg, de szinte az összes gyerek tett már pár kört. A kis Juli, a Gáspár Biás unokatestvére, aki szintén velünk van, ezt írta haza: „Oly jól érzem magamat, úgy össze vagyok ütve a biciklitől.” Én egész hamar belejöttem a kerekedésbe – délelőtt kezdtem írni ezt a levelet, és azóta már megettem az első hosszabb túrámat: Boglárra és vissza, összesen húsz kilométert. Attól tartok holnapra meglesz ennek a fájdalmas eredménye, de a gyerekek is és én is nagyon élveztük.

Itt nagyon kellemesen telik az idő. Könczy Judit igazán hasznossá teszi magát, és a gyerekek is kedvelik. Elég szigorú is velük, nem lehetnek rendezetlenek vagy maszatosak.

A biciklik továbbra is jól bírják. Most már négy darabunk is van, tegnap pedig elkerekeztünk Fonyódra és vissza délelőtt tíz és ebéd között. Az egyetlen kis izgalom az volt, hogy a hátsó gumim lyukas lett, és fél órába telt, míg visszamentünk egy műhelybe megjavíttatni. Azt hiszem, már meséltem, hogy voltunk Földváron is, meglátogattuk Ibolyát, és egyik este átmentünk Lellére. Majd az összes gyerek megtanult már biciklizni, még a kis Lili is. Szombaton, miközben mindannyian a vízben voltunk, az egyikük egyedül próbálkozott, és kifecamította a bokáját. Szépen gyógyul, de elég rosszul jött, pláne hogy holnap kirándulni készülünk.

Ismered a „Kapitaly” játékot? Nekünk már három is van belőle. Elég jó játék mértékkel, de úgy tűnik, ez az a fajta játék, amivel lehetetlenség mértéket tartani.

Múlt héten Badacsonyra és Szigligetre kirándultunk el. Az idő gyönyörű volt egészen addig, amíg a visszaúton Badacsonyhoz nem értünk. Hatalmas vihar kerekedett, a hajó nem is tudott szabályosan kikötni. A sokadik próbálkozásra az utasok fele felszállt, aztán megint engedni kellett a kötélnek, és a móló másik oldalán vette fel a többieket. Végre elindultunk, de persze sokan már tengeribetegek lettek még a móló elhagyása előtt. Közben sokat gondoltam rád, hogyha tudnád, hogy örülnél, hogy nem vagy itt!! De végül is minden sokkal jobban alakult, mint vártuk. Ugyan úgy zuhogott, mintha dézsából öntenék, de a tó vize meglepően nyugodt maradt, a gyerekek pedig csodásan viselkedtek. Lili egyébként úgy tűnt, mint aki még élvezi is. Szegény Judit kicsit rosszul lett, de az is hamar elmúlt. Este negyed tíz helyett tizenegyre ért be a hajó. Mondanom se kell, hatalmas kaland volt, főleg amikor már az ágyban ittuk a forró teát, a másnap ágyban reggeli és nagy-nagy pihenések. Örömmel jelenthetem, hogy az egészséget megúsztuk egyetlen megfázás nélkül.

Már kedd van, és ma kaptam meg az üdvözlőkártyádat Zebegényből. Sokat gondolkodtam a nyaralásunkon, és akartam is kérdezni, el tudsz-e majd jönni Budapestről. Nagyon kedves tőled a zebegényi meghívás, de én szerettem volna valami mást indítványozni. Ha neked nem tetszik az ötlet, semmi baj. Úgy érzem, nagyon élvezetes lenne egy balatoni nyaralás a gyerekek nélkül is, és szerettem volna megtudni, neked lenne-e kedved lejönni mondjuk, Badacsonyba pár hétre, ahonnan tehetnék egy csomó izgalmas kirándulást, pl Bakonyba, a Herendi gyárba (ha még nem jártál), Pannonhalma is híres, ha jó tudom, ugye? Vagy jártál már a református Pápán? A bicikliket is áthozhatnám, és ha van kedved, te is megtanulhatnál biciklizni. Mit szólsz?

Jut eszembe, amikor szálltunk ki a hajóból Szigligeten, hát ki szállt éppen fel a hajóra? Jolán Keszthelyről, aki velünk volt Olaszországban és Jugoszláviában.

Na, most be kell fejeznem, hogy elérjem a postát. Látod, még egy új oldalt is kezdtem, hogy örüljél. Szeretnék hosszabban válaszolni az angoloddal kapcsolatos megjegyzéseidre, de attól tartok, a gonosz idő nem engedi. Üdvözlöm a családot, és szeretettel gondolok rád,

Jane

1940 III 14.

Kedves Margit!

Köszönöm a lapodat is hogy kedves voltál rögtön értesíteni a csekkor lehitörvényről. Sajnos nem tudok innen mit írni a bejelentésben de mivel 60-70 nek főzünk valószínűleg legalább 50k-t írtunk havonta és én nagyon meglepéssem egy 100 k.-vel befőttem nek.

Hálásan köszönöm mindkettőnek kedves segítségét és további jó nyaralást kívánok.

A gyerekek mindig jó lehet át adni az üdvözlőket.

Remélem, a katin irók

1940 III 14.

LEVELEZŐLAP

100k

Posta

Budapest II

Köszönöm

Jolán

Üdvözlöm

egy kiterjedt levelet. Nekint jól megy is rá írek sokat lestatalkodni. Köszönettel jól vált be.

Szeretettel,

Jane

v. i. A családot szeretettel üdvözlöm.

Köszönöm Jolánka katinak

A gondoskodó Jane Haining az utazóbőröndjét szabatta föl növendékei cipőinek javíttatásához - a hajdani diákok emlékezései szerint.

Margit Drágám

Részletek Prém Margit barátnője, Ajtay Béláné Patay Ildikó leveleiből. A hajdani iskolatársak sűrű levélváltásban álltak.

Győr, 941.XII.18.

„Remélhetőleg Bélátok mégis csak hazakerül karácsonyra s így meglesz Ilonáék (P.M. testvére) karácsonyi öröme. Hiszen most már mindenfelé hazatért honvédekről lehet hallani! S mit szólsz mindahhoz, amit “hallani” lehet, s ami utolsó levélváltásunk óta történt a világban. Nem rettenetes? **Sokat gondolk Miss Hainingre, nincsenek-e kellemetlenségei? S az iskola ügye hogy áll? Gondolom, hogy elég gondod lehet emiatt. Hogy mit fogunk még megérni!”**

Győr, 942.II.15.

„Épp az előbb mondták be a rádióban, hogy Szingapúr megadta magát. Istennem, csak már lenne vége – de épp ma történt az is, hogy a japánok dicsekedtek, hogy úgy el vannak látva, hogy végtelenségig folytathatják a háborút. Hogy nem félnek az Istentől ilyet még csak gondolni is.”

Győr, 942.III.1.

„Margit drágám, soha nem gondoltam volna, hogy Webster barátunk elköltözésének szomorú hírét csak így – leveled egyéb újságjai közé sorolva – tudjam meg, de bizonyára Te sem hitted, hogy egy másnak szóló sürgönyből, hónapok múlva fogsz értesülni róla. Ezek a körülmények nagyon meggondolkoztattak, s a tudatom háttérében állandóan foglalkoztatnak tegnap óta – akármilyen mással foglalkozom is, amellet, hogy megsirattam a kedves öregurat. Fájón jóleső érzéssel gondoltam arra, hogy magához ölelt és megcsókolt, mikor Aradon nálunk volt s amikor – nem tudva – utoljára találkozhattunk az életben. Ő túl van már s Béla szerint legalább eggyel kevesebben vannak, akiket sajnálok, ha angol vereségekről hallunk. Neki már nem fájhat a hazája sorsa... Mi annál inkább aggódunk a mienk miatt.”

Győr, 942.III.26.

„Hála Istennek, hogy Jane barátnőd túl van az operáción, remélhetőleg azóta az első napok lázai is elmúltak és Te tényleg kimehettél Zebegénybe, hogy mégis nyaralj kicsit.”

Győr, 942. IV.22.

„Ha már a hivatalos dolgoknál vagyok, kérdésedre megírom, hogy Lacink is megkapta a végzést a rehabilitációjáról, de most ennek alapján még egyszer megkísérli a katonai rang visszaszerzését is. Biztatják rá – hát talán Isten segítségével sikerül végre az is. A katonáskodással kapcsolatban azt a rossz újságot írhatom, hogy a kis

szomszédasszony ma egy 700 tagból álló zsidó munkaosztag élén útban van Ukrajnába, s már elment a III. Műoszlop is, ahova Béla tavaly volt beosztva. Szerencsére most más beosztása van s egyébként is fel van mentve...

Rettenetes ez a háború és úgy látszik mind általánosabb lesz a jelszó, hogy “most kezdődik”.”

Győr, 942. VI. 16.

„Csak annyi szerény megjegyzésem van még, hogy időbeosztásodon nehezen lehet felfedezni annak némi jelét, hogy nyugdíjba mentél volna. De hát a háború az igazi vis maior, és nincs mit tenni ellene.”

A képen: Jane és Patay Ildikó az internátus teraszán

Prém Margit

(1884 – 1944)

Neve a „Skót Iskolával” szorosban egybeforrt. 1905-ben, tanulmányai befejeztével került a Skót Misszió szolgálatába, és amikor 1907-ben a polgári iskola megalakult, első igazgatója lett.

A továbbképző tanfolyam, majd az ebből kialakult kereskedelmi szaktanfolyam beindítása is az ő érdeme.

Az iskolavezetés mellett a missziói munkában is sokoldalúan részt vett. Bibliakörök vezetése, előadások tartása bel- és külföldön, jótékonyág gyakorlása bővítették munkakörét. A háborús években a Leánynevelő Intézetet is vezette.

Nyelvtudása révén ifjúsági regények (Le Feuvre: Teddy gombja, Alcott: Kísasszonyok) és vallási munkák fordítója is volt.

1941-ben nyugdíjba vonult, de Ravasz püspök felkérésére a háborús helyzetre tekintettel továbbra is aktívan közreműködött a Misszió munkájában.

Végrendeletében az egyházra hagyta újpesti családi házat, melybe 1947-ben költözött át dr. Gyökösy Endre lelkész Újpest – Újvárosi Gyülekezetbe.

Dr. James Macdonald Webster (1870-1941)

Dr. James Macdonald Webster 1895-ben érkezett Budapestre. Dr. Moodytól 1905-ben vette át a Skót Misszió vezetését. Kiválóan megtanult magyarul. Működésének egyik első eredménye volt, hogy az intézményben az eladdig uralkodó felemás magyar-német szellemet teljesen magyarrá tette. Leányotthont létesített, majd 1907-ben, az elemi V-VI. osztályát megszüntetve beindította a polgári iskolai oktatást. Ekkor a Hold utcai székház szűknek bizonyult, így nekilátott az új épülethez szükséges pénz előteremtéséhez. 1910-ben költöztek át a főként skót adományokból épült Vörösmarty utcai épületbe.

A világháború alatt Edinburghban, az egyházi központban nyert mind szélesebb körű hivatalt és ettől kezdve a budapesti Skót Misszióval, mint hatásköre alá tartozó intézménnyel tartotta az összeköttetést, de azt annál szorosabban.

p. 29

1934 volt az utolsó iskolaévem, ami nagy meglepetést hozott. A Zsidó Missziós Bizottság azt akarta, hogy Prága helyett Budapestre menjek, mivel itt több lehetőség adódott egy keresztény tanúságtévő számára. Majd egy évszázada állt fenn Magyarországon a Skót Egyház iskolája, ahová mintegy 550 lány járt. A cél az volt, hogy együtt oktassunk zsidókat és keresztényeket az antiszemitizmus leküzdése érdekében, ami nem csak Magyarországon, de egész Kelet-Európában járványként terjedt. Így a cseh helyett egy teljesen más, a magyar nyelv tanulását kezdtem el.

p. 32

A Skót Iskola és Misszió egész Magyarországon elismert és tisztelt intézmény volt. Megérkezésemkor, 1935 áprilisában a Misszió már 97 éve működött. Rev Dr. James Black, a Skót Egyház akkori moderátora, és Rev Dr. James MacDonald Webster, a Gyarmati, Kontinentális és Zsidó Osztály titkára jött el a Misszió százéves centenáriumát megünnepelni 1938-ban.

Az iskola a brit egyházakon a XIX. század első felében végigsöprő erős missziós aggodalom eredményeképpen jött létre. A Skót Egyház négy legtekintélyesebb vezetőjét küldte feltáró útra feltételezhetően zsidók által lakott országokba, hogy kiderítsék, mit tehet az egyház érdekükben.

p. 33-34

Az iskola alap-, közép és kereskedelmi osztályokból állt, összesen mintegy húsz tanárral. A zsidó gyerekek vallásos oktatást is kaptak zsidó vendégoktatóktól. Az első emeleten* volt az én lakásom, ill. kollégám Forgács Gyula tiszteletes és Prém Margit, a középiskola igazgatójának lakása. Efölött volt a gyerekek szállása Jane Haining, a Skót Egyház diakonisszája felügyelete alatt, legfelül pedig a lányvezetők és korábbi tanulók klubszobái; mintegy hatszázán találtak itt időről időre. Az alagsorban a Skót Nemzeti Bibliatársaság raktára volt. Egy tucat tanár is

az első emeleten* lakott. Két lelkész stábtagnak volt; mindenekelőtt igen tisztelt kollégám Forgács Gyula, aki érkezésemkor pont kétszer annyi idős volt, mint én. Igazi apa egy fiatal lelkész számára. Ezen felül volt egy német anyanyelvű héber-keresztény baptista lelkész; és minden évben jött Skóciából egy teológiai hallgató, hogy a mintegy 450 állandó budapesti brit számára megtartott istentiszteleteken segítsen. Sem anglikán, sem más angol lelkész nem volt itt. Így nem hivatalosan a brit követség lelkészeként is szolgáltam.

**(valójában a második emeleten)*

A budapesti skót misszió új vezetőjét, a fiatal Knight Györgyöt édesapja Knight Ferenc iktatta be hivatalába.
(Schäffer felv.)

1835. IV. 24.

Szinte rögtön úgy láttam, hogy küldetésünk majdnem teljesen a keresztényeknek szól. Forgács és jómagam szakadatlanul beszéltünk, kiadványokat írtunk, gyülekezetekben, diákszervezetek előtt, hittudományi iskolákban és nyilvános helyeken szólaltunk fel a zsidó-keresztény kapcsolat és az antiszemitizmus leküzdése témájában. A feladat a magyar határokon túl minden magyar nyelvű területre kiterjedt.

p. 39-40

Amikor a magyar kormány a németeket másolva 1939-ben kinyilvánította, hogy bármilyen fokú zsidó vér esetén az adott személy zsidónak számít, mintegy 600 új érdeklődő jelentkezett nálunk. Mindannyiuk elmondása szerint a keresztény hittel való ismerkedéstől az tartotta vissza őket addig, hogy mások megkeresztelkedésüket a minden zsidót érintő szörnyőség előli kibúvónak tekintették volna. Most már, mondták, senki sem tekintheti őket álkereszténynek, hiszen az egyház zsidó tagjait zsidóként tartották nyilván.

Időközben egyre több zsidó és nem árja német anyanyelvű személy menekült Németországról Magyarországra. Misszióink gondját viselte a „Mischlingeeknek” (a nem teljesen zsidóknak), a teljesen zsidókat a zsidó hitközség felügyeletére bíztuk. A napjaink már tizenhat órából álltak. Távoli országok konzulátusait zaklattuk belépési vízumokért, és jó párat szereztünk

is Dél-Amerikába, Dél-Afrikába, Új-Zélandra és még Nagy-Britanniába is. Sokaknak zsidó éttermekben ételre beváltható kuponokat adtunk, ágyat a YMCA-nél (Keresztény Fitalok Egyesülete), vagy gyógyszereket a helyi gyógyszerárban. Erre a célra Skóciából és az USA-ból jött a pénz. Német és magyar nyelvű bibliaórákat is adtunk, mert számos frissen, Németországból érkezett magányos és reménytelen ember kérte, hogy hadd tudjon meg többet saját öröksége istenének szeretetéről. A zsidó húsvét egyik estéjén egy zsidó étterem nagytermét is kibéreltem, itt tartottuk a széderestét, ahova egy jól ismert helyi zsidó üzletembert hívtunk meg, hogy ő legyen a „melech” (a családi étkezés apja vagy „királya”). Kevés szem maradt szárazon azon az estén a magányos kitaszítottak között. Én is megborzongtam abban a tudatban, hogy Isten „kihozott engem Egyiptom földjéről, és elvezetett az Ígéret Földjére”. Így a misszió olyannyira egy testté, egy hússá váltunk zsidó barátainkkal, hogy ha bármikor istentiszteletet tartottunk egy zsinagógában, a megbecsült vendégeknek kijáró külön helyet biztosítottak számunkra. Hosszú volt az út, amit addig megtettünk, túl istenfélő egyének felületes, elhamarkodott gondolkodásmódján, akik azt várnák, hogy a reformáció előtti egyház vitatkozó hozzáállását kövessük, és arcul üssük zsidó szomszédainkat azt bizonygatván, hogy Jézus volt a Messiás.

p. 52-53

A Missziót most már évek óta zaklatták a nyilasok, a fasizmus helyi képviselői, akik lassan, de biztosan építették a náci nyomás alatt levő kormányba vezető útjukat. Nancy és én egész megszoktuk, hogy követnek az utcán. Telefonjainkat lehallgatták. Egy nap Nancy betoppant az irodámba, ami szerencsére a házban volt. Vigyorogva ezt mondta: „a titkosrendőrség már azt is tudja, mikor daueroltatom a hajam”.

A sorscsapás egy hétfői nap reggel 8-kor érkezett. Egy úgynevezett törvényszék lefoglalta Prém kisasszony, a középiskola igazgatónőjének dolgozószobáját. Engem is behívtak. Azután bezárták az ajtót. Először is egy olyan okmányt mutattak, miszerint ők törvény felett állnak. Ettől rettenetes érzésem lett. Az elnök a Misszió és az iskola elleni vádiratokat tartalmazó vastag dossziéban matatott. Megrémültem, hiszen ez a csoport, amelyik most a rendőrséget is ellenőrizte, a megbeszéléseinken elhangzott minden szóról tudomást szerzett. Válaszaimat megpróbáltam nem politikai síkra terelni, de kérdőímet egyértelműen dühítette azon feltételezésem, hogy ők „hívó katolikusok” vagy „lojális presbiteriánusok” lennének, illetve olyan kérdéseim, hogy ők vajon cserébe ismerik-e a Biblia ezt vagy azt a bekezdését. Idéztem nekik a jó samaritánus történetét, elmondván, hogy ez a Skót

Missziónak a sok száz menekült között végzett tevékenységére utal. Kétórás kihallgatás után elengedtek. Nem is tudtam, miért. Később megtudtam, hogy barátaim felhívták Ravasz budapesti református püspököt. Ő azonnal taxiba ült, hogy tiltakozzon a kultuszminiszternél. Ravasz és brit útlevelem mentette meg a dolgot. Egy hétre rá a felsőbb bíróság egy bírója személyzeti gyűlést hívott össze nálunk és hosszasan magyarázta, hogy mit is jelent egy valójában fasiszta állam törvényeinek tisztelete.

p. 55

Gondolhatják milyen gyötrelmet éreztem a háborús évek hátralevő része alatt, amikor arra a munkára, és azon emberekre gondoltam, akiket magam mögött hagytam. Különösen, ami Jane Haininget, a bentlakásos lányrészleg felügyelőnőjét illeti, aki, mivel nem volt családja, a lányokkal maradt Budapesten. Három évvel később a titkosrendőrség letartóztatta, egy budapesti börtönbe zárták, majd Auschwitzba, a leghírhedtebb náci megsemmisítő táborba vitték.

A budapesti német követség néhány héttel később arról tájékoztatta Ravasz püspököt, hogy „elgyengülésben” halt meg, ami csak egy másik elnevezés a szervezet éhezés általi kimerülésére. A következő vádak voltak ellene: „Munkájával zsidó embereknek segített; sírt, amikor sárga csillog került a lányaira.”

Ráday Lt.
16. doboz

3. A zsidókérdéssel
kapcs. hivatalos
feltevéseket.

Budapest, 1944. július 24.
IX, Róday-utca 28.

Ráday Lt. C. 14. 16. d.

P r o m e m o r i a

1. A magyarországi református egyház vezetőségé-
8. 1944. május 9. napján Mester Miklós közoktatási-
gyi államtitkárral megjelentem Sztójay Döme miniszterelnök
urnál két ügy elintézésére. Az egyik Miss Haining skót direkt-
tíusz szabadonbocsátásának ügye; a másik a folyamatban levő
zsidó atrocitások kérdése.

Miss Haininget, a budapesti Skót Misszió internátusi
felügyelőjét a német Gestapo letartóztatta 1944. április
25-én. Kiderült, hogy a pestvidéki fogházban van. Mint a
magyar református egyház konventjének lelkészelnöke, az
államhatalom hivatalos képviselőjével, a protestáns ügyek
államtitkárával kerestük fel a miniszterelnököt, illetve
a külügyminisztert, hogy Miss Haining szabadonbocsátása tár-
gyában közbenjárjon. Elmondottam a Skót Misszió jelentősé-
gét; az első világháború után skót barátaink és különösen
Webster ur kiállítását a magyar igazság mellett s felajánlottam
minden garanciát erre vonatkozólag, hogy Miss Haining szem-
mifőle kifogásolható megatartást nem fog tanúsítani.

Sztójay Döme áttelefonált Jungerth Arnóthy Mihály
helyettes külügyminiszterhez, mi átmentünk, vele a hely-
zetet megismertettük és ő vállalta, hogy a német Gestapónál
a kért közbenjárást megteszi és nevünkben felajánlja,
hogy Miss Haininget valamelyik református egyházi intéz-
ményben elhelyezzük. Azóta előterjesztésünkre válasz nem
érkezett.

(Ravasz László püspök feljegyzése)

Nagy Sándor levele Ravasz püspöknek

Kedves Főtiszteletű Uram!

Tegnap délután temettük tragikus hirtelenséggel elhunyt Prém Margitot az újpesti temetőben.

Ma újabb megdöbbentő hír érkezett hozzánk. A temetés ideje alatt a skót misszióban megjelent egy német katona, s átadott barna pakkoló papirosban egy csomagot a jelenlévő iskola szolgáknak /mindenki más Prém Margit temetésén volt abban az időben/ s közölte, hogy a csomag Miss Hainingtől való, aki július 17.-én meghalt. A csomagot egy hétig nem szabad felbontani. ha adig nem jönnek érte, magunk rendelkezhetünk vele.

A mai napon Nagy Lajos a svájci követséghez ment és ott bejelentette ezt a megdöbbentő értesülést. Ott már tudtak a dologról szintén, s már a külügyi képviselő formái között bővebb tájékoztatást kérnek Miss Haining elhunytá körülményeiről.

Értesültem, hogy megboldogult július 15.i kelettel még levelet írt Prém Margitnak, amely akkor érkezett, amikor Prém Margit már öntudatlanul vívta küzdelmét a halállal. Ennek a levélnek a vonásai igen kuszáltaknak látszanak - az elmondás szerint – s valami nagyon zilált lelkiállapotra mutatnak.

Szörnyű elhordozni ezeket a csapásokat és váratlan tragédiákat. Ügyelünk arra, hogy e változások következtében a misszió ügyei zökkenés nélkül menjenek. Az alkalmazottak fizetésének fedezetére az egyházmegyei elnökség már intézkedett.

Budapest, 1944. augusztus 23.

*Mély tisztelettel
Dr. Nagy Sándor*

Jegyzőkönyv

Felvétetett a budapesti Skót Misszió lelkészi hivatalában 1944. szeptember 1-én, Miss J. Haining állítólagos halála körülményeiről.

BLOCH IGNÁC a jelenleg az épületben tartózkodó 101/302 kisegítő munkásszázad tagja előadja, hogy augusztus hó 22-én, délután 4 és 5 óra között az épület középső kapuján jelentkezett egy civilruhás, németül beszélő úr, aki azt állította, hogy német hatóságtól jött és egy csomagot hozott Prém Margit igazgatónőnek. Bloch úr erre Szőke Lajos házfelügyelő-altiszthez vezette, de mivel az ismeretlen csak németül tudott, továbbra is ott maradt ő is és tolmácsolta a beszélgetést. A német úr Szőke kérdéseire elmondta, hogy a hozott csomagban Miss Haining értéket nem képviselő holmija van, levelezés, fényképek, stb. Ezeket azért hozta el, - mondotta további kérdésekre – mert Miss Haining Auschwitzban, az internálótáborban, július hó 17-én meghalt. Szőke kérdéseire, hogy milyen körülmények között halt meg és hol temették el, a német úr nem válaszolt, illetve azt mondta, hogy minden részletkérdésre a svájci követségtől fogjuk megkapni az információt. – Végül, mivel Szőke megmondta, hogy Prém igazgatónőt aznap délután temették, a német úr itthagya a csomagot, azzal a meghagyással, hogy egy hétig senki se bontsa ki, de ha egy hét múlva ő nem jönne érte, fel lehet bontani.

Jelen jegyzőkönyv aláírói a csomagot ezen tények megállapítása után felbontották és a következő Miss Haining tulajdonát képező tárgyakat találták: befőzési és ételreceptek angol nyelvű gépelt szövege, magánlevelezés, fényképek, vásárlási könyv, az intézet vásárlási könyve, és egy Weymouth fordítású angol Újtestamentom. Ezeket a tárgyakat akkor vitték el, amikor Miss Haininget.

Fent előadottakat aláírásunkkal igazoljuk:

Szőke Ignác

Bloch János

Budapest, VII. Akácfa u 59. II.5.

Előttünk:

Schuber Ilona

Bokor Róza

Dr. nagybaczoni Nagy Lajos

Kronológia

1897. június 6.

Jane Mathison Haining megszületik a dél-skóciai Dunscore-ban.

1932. június 25.

Jane megérkezik Budapestre

1933. január 30.

Hitler Németország kancellárja

1935. április 24.

George F. Knight lesz a Skót Misszió vezetője

1938. március 12.

Anschluss: Németország és Ausztria egyesülése

1938. május 29.

I. Zsidótörvény (1938: XV. tc.) „a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról”

1938. november 2.

I. Bécsi döntés, Felvidéki terület visszacsatolása

1939. május 5.

II. Zsidótörvény (1939: IV.tc.) „a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozása”

1939. nyara

Jane Haining és Prém Margit nyaralással egybekötött előadókörutat tesz Skóciában

1939. szeptember 1.

Kitör a II. Világháború

1939. szeptember 3.

Brit hadüzenet a Német Birodalomnak

1940. május 12.

George Knight tiszteletes, a misszió vezetője családjával hazautazik Skóciába, Jane Haining marad.

1940. augusztus 30.

II. Bécsi döntés, Észak-Erdély és Székelyföld visszacsatolása

1941. április 19.

Közzéteszik a 2870/1941. M. E. számú rendeletet a zsidónak tekintendő személyek katonai szolgálatáról. A kormányrendelet honvédelmi kisegítő szolgálatra, munkaszolgálatra kötelezi a zsidó férfiakat.

1941. augusztus 8.

III. zsidótörvény (1941: XV. tc.) a németországiakhoz hasonló fajvédelmi rendelkezéseket vezet be

1941. december 7.

Hadiállapot Nagy-Britannia és Magyarország között

1942. szeptember 6.

1942 XV. tc., a zsidók tulajdonszerzésének korlátozása

1942. szeptember 9.

Az első Budapestet érő bombatámadás.

1942. november 19.

Közzéteszik a 69.059/1942. H. M. számú rendeletet a zsidó hadkötelesek jelentkezéséről, összeírásáról, bevonulásáról. A rendelet munkaszolgálatra kötelez minden 18-48 év közötti zsidó férfit.

1944. március 19.

Magyarország német megszállása

1944. március 29.

Megkezdődik a zsidók teljes jogfosztását eredményező rendeletek sorozata

1944. április 25.

Jane Haininget elhurcolja a Gestapo az iskolából

1944. július 17.

Jane Haining halála Auschwitzban.

1944. augusztus 22.

A Misszió értesül Jane haláláról

Superintendent and Nurse Required

1. In the Jewish Mission Hospitals at Tiberias, Palestine, there is a vacancy for a nurse under Dr. H. W. Torrance and Dr. Henrietta Weir. Applicants must have had full training, be members of the Church, and desirous of entering upon a missionary career.

2. In the Girls' Home or Hostel at Budapest, Hungary, the post of superintendent is vacant. The Hostel is closely linked with the great educational institution of the Jewish Mission Committee, and is not a charity. The lady to be appointed must be a member of the Church, possess the missionary spirit, have thorough general educational attainments, good knowledge of housekeeping and of the German language. One who is also musical will have preference.

Particulars about both posts may be obtained from the Jewish Mission Secretary, Church Offices, 121 George Street, Edinburgh.

Felhasznált irodalom:

- **David McDougall:** Jane Haining, The Church of Scotland World Mission, 2006 (<http://www.vorosmarty-terezvaros.sulinet.hu/JHkonyv.html>)
- **Kovács Ábrahám:** A skót presbiterianizmus hatása Budapesten: a Skót Misszió rövid története In: Reformátusok Budapesten: tanulmányok a magyar főváros reformátusságáról / szerk. Kósa László ; [a szerk. mtár-sa Kiss Réka]. - Budapest : Argumentum : ELTE BTK Művelődéstört. Tanszék, 2006. - 2. köt. p. 895-914.
- **George A. F. Knight:** WHAT NEXT, The Saint Andrew Press, Edinburgh 1980.

Egyéb források:

- A Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára és Levéltára
- Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltára
- A terézvárosi Vörösmarty Mihály Általános Iskola archívuma
- A budapesti Skót Misszió Szent Columba temploma archívuma
- Holokauszt Emlékközpont Budapest
- Prém Margit hagyaték

IKON STÚDIÓ

KÖZHASZNÚ EGYESÜLET 2014
www.ikonstudio.hu

www.janehainingfilm.hu

A kiadvány a CIVIL ALAP-2014 pályázati támogatásával készült.